

ex mysteriis, propter quæ incarnata Sapientia sacramentum hoc per modum cibi instituere voluit illud, est, ut videlicet intelligeremus, quod, sicut hic quotidie sumi debet ad sustentandum corpus, ita Encharisticus necessarius est pro animæ sustentatione: *nisi manducaveritis carnem Filiū hominis.* Nec sub alterius cibi specie, quam panis, corpus suum consecrari voluit, quia pane quotidie et continuo opus habemus, qua in re quotidiam hujus sacramenti frequentiam nobis insinuare voluit.

3. — Porro certum est, quod, ut Concilium Tridentinum declarat, nosque ex eo in discursu praecedenti diximus, panis cœlestis institutus sit in remedium præservativum peccatorum, quæ quotidie committuntur; cum igitur quotidie labamur, justum est, ut etiam quotidie ad hoc antidorum sumendum recurramus. Unde S. Bernardinus ait¹: « In hoc dat nobis quasi plenam possessionem » suæ passionis, et mortis, ut quotidie delinquentes, lavemur continuo in suo sanguine, et quotidianè reficiamur in suo sancto corpore. » Remigius Antisiodor. in tract. de sacrificio Missæ, de Salvatore nostro inquit²: « Providens nobis dedit hoc Sacramentum salutis, ut, quia nos quotidie peccamus, et ille jam mori non potest, per istud sacramentum, corporis sui remissionem consequamur. » S. Laurentius Justinianus ait³: « Panem nostrum quotidianum da nobis hodie; signanter dictum est hodie, quatenus scias, te quotidianum illius indigere suffragio. » Salmeron id ipsum apta quamdam similitudine declarat, dicens: « Ut balsamum vulneri appositum, et cito ablatum, fructum nullum præstat (opus est enim diu illi inhærere, et tenaciter insistere, ut tandem sanitatem restituat, et cicatricem obducat) ita hoc pretiosissimum corporis Christi balsamum, vulneribus animæ nostræ curandis, non tantum semel in anno, sed frequenter est aplicandum, ut fructum desideratum efficiat. » Unde et Henriquez de hoc sacerramento tractans, sequentem in hæc verba doctrinam tradit⁴: « Potest incitare ad communionem, quamvis facile recidant, non ex habituali consuetudine, sed propter extrinsecas causas, quæ forte tentant; habet homo jus ad medicinam sacramentorum, ut exhibaret faciem in oleo, et panis cor hominis confirmet. » Quamdiu enim infirmitas peccati nos premit, jus habemus ad salutare hoc antidotum, quod, ipsa experientia teste, singularem in communicantibus virtutem operatur, et efficaciam; ipso pariter S. Berdardo eamdem veritatem in hæc verba attestante⁵: « Duo præcipue operatur in nobis et sensum minuit in minimis, et in gravioribus peccatis tollit omnino consensum; qui vulnus habet, medicinam requiri-

¹ S. BERN., t. II, s. 54. — ² REMIG. ANTIS., t. VI Bibl. vet., de celeb. missæ. — ³ S. LAUR. JUST., de Euch. — ⁴ HENR., I. IV de Euch. — ⁵ S. BERN., s. de Cœn. Dom.

« rit; vulnus habemus, sub peccatis sumus, medicina optima est sacramentum; quotidie accipe quotidie curaberis. »

4. — Argumento huic confirmando apprime deserviet illud, quod servo Dei Joanni Baptistæ Fulginiensi, in opinione sanctitatis mortuo (quem et viventem populus beatum denominavit) legimus obtinisse. Mater ejus ipsum eterno gerens, quotidie internum ad communicandum experiebatur impulsu, quem et sèpius adimplebat juxta quod negotia domestica et temporum illorum permetterent corruptelæ. Natus ergo ex eadem filius, in annis primis, singulis mensibus, deinde omni dominica, postmodum autem omni die festo communicare cœpit; annos autem provectiones natus, ad quotidiam communionem spiritualem sese præparavit; exinde vero juxta patris sui spiritualis consilium, actualem quotidiam communionem amplexatus est. Communis igitur inimicus tanti impatiens boni nocturnis eum exagitavit ad tempus aliquod illusionibus, ad hoc, ut eum ab hoc bono usu abstraheret; detecta autem serpentis fraude, præhabitoque confessarii consilio, per xi. solidos annos ab omni illusionum vexatione immunis vixit; quotiescumque autem ecclesiam intraret, sacerdos se ad altare accingebat ad ministrandum ei sacratissimum. Causam porro quotidiana communionis interrogatus, respondit, sibi videri, se injuriam Deo facturum, si ab ejus mensa se substraheret; iterum autem requisitus, qualenam peccatum admissurus esset si quotidiam non adimpleret communionem; se nullam in eo offensam perpetraturum esse replicuit postquam autem longo tempore lumen a Deo petiisset, ut quid sibi circa communionem statuendum esset, insinuare dignaretur, vocem quamdam internam intelligibilem audiri, sibique dicentem: Joannes Baptista abstine a peccatis, non vero ab accessu ad me.

5. — S. Franciscus Seraphicus in quadam Epistola, quæ ordine duodecima circum fertur, sacramentum suorum quotidiam improbare videtur celebrationem; ast si districtius verba discusserimus finem facile fuerit intelligere, ob quem talia scripsiter dictus Sanctus; ait enim historicus⁶: « Ne propter quotidiam sacrificandi consuetudinem tanti mysterii debita reverentia (quam in hac ipsa Epistola anxius inculcat, et tantopere commendat) paulatim declinaret, et in ipsis sacrificiis fervor tanto altari dignus aliquantis per teperet, quod et ipsum retraxit, et omnino repulit « sacris presbyteratus ordinibus suscipiens. » S. proinde Bonaventura, Seraphici illius spiritus hæres quotidiano sacrificio se in dignum ratus, ob summam reverentiam ab eodem abstinuit, sed quo putatis successu vice quadam sancto sacrificio assistentis

⁶ Opusc. 8 Franc.

per manum Angeli miraculose e celebrantibus alterius sacerdotis manu, sublata consecratæ hostiæ particula, in sancti ore deposita fuit; quo ex facto didicit, Deo gratius fore, si quotidie celebraret devote, quam si ex reverentia se ab eodem retraheret. Nihilominus advertendnm, S. Franciscum quotidianam suis non inhibuisse celebrationem, et communionem; quin potius contrarium docens, ait: « Quandocumque voluerint missam celebrare, « pure et puro corde faciant cum reverentia. » Adeoque modo reverentia, et præparatio debita non deficeret, semper eos ad sacram altare, si vellet accidere posse censuit. Unde et S. Isidorus ad illa Christi verba (*panem nostrum quotidianum*) se reflectens, dubium movet, an quotidie hunc sacramentalem panem sumere debeamus; respondetque affirmative, verumtamen cum hac limitatione⁷: « Si « cum religione et devotione, et humilitate suscipiant, ne fidendo de justitia, superba præsumptione id faciant. »

6. — Rationes porro, quæ continuum, et numquam intermissum ad Eucharistiam accessum dissuadere possunt, assignantur sequentes; et in primis quidem, qnoniam experientia teste, multos inde adeo parum proficere videmus, ut inde in Spiritu et perfectione ne quidquam proficiat, licet cæteroquin sacramentum hoc ordinatum sit tamquam medium ad Spiritum, virtutem et sanctitatem acquirendum opportunum; pro qua ratione declaranda, sequentem adhibent similitudinem; sicut enim, qui medicamentis sumendis assuevit, in majoribus postea necessitatibus exiguum inde percipit fructum, ita quoque multis accidit, ut dum ex consuetudine potius quam ex fervore devotionis et spiritus, communionem frequentant, illud exinde subsidium nequaquam assequantur, quod forte percepturi essent, si ad sacram hanc mensam raro quidem, sed majori cum præparatione accederent. Secunda ratio, seu ut melius dicam, oppositio est, quia ex hac nunquam intermissa continuatione, derivari solet exigua tanti sacramenti existimatio, nam juxta tritum illud proverbium, « nimia familiaritas parit contemptum. » Tertia est, quia ex illa quotidiana communione nonnumquam homo incurrit in periculum vanæ gloriæ, et præsumptionis, de semetipso, dum se per hanc frequentiam, publice in conspectu omnium exercitatum, singularem ostendit; unde facile in retia astuti serpentis incidere potest, utpote qui per hanc viam plurimos eximios sanctos prostravit. Quarta est, quia plures sunt Sancti, qui communionem quotidiam nec approbarunt nec practicarunt. Ven. Pater Magister Avila in quadam epist. Eucharistiam quidem frequentat laudat⁸, non tamen quotidiam; nam prædictori cuidam,

⁷ S. ISIDOR., I de Off. Eccl. — ⁸ AVIL., lect. 3, car. mihi 29.

qui hac super re ejus poscebat consilium, in hæc verba respondit: Probe scit Reverentia Vesta quod S. Franciscus de Assisio quolibet die communicare solitus non fuerit, sicut nec S. Franciscus de Paula, imo hic senex factus, non nisi singulis octidis communicabat, ac proinde existimo, quod illi, qui ad tantam sanctitatem non perseverunt, optimè facient, si eodem modo semel tantum in septimana et sèpius etiam communicent, quia capaces sunt, ut magna necessitas, sive a malitia temporum, sive a fraudibus demonum, sive denique a propria fragilitate causata, sèpius requirat recursum ad remedium opportunum, et ad sacram hanc mensam quam Deus nobis in hoc mundo contra quodvis fragilitate causata, sèpius requirat recursum ad remedium opportunum, et ad sacram hanc mensam, quam Deus nobis in hoc mundo contra quodvis malorum genus reliquit. Tandem etiam illa allegatur S. Augustini sententia dicentis⁹: « Quotidie Eucharistie communionem percipere nec laudo, nec reprehendo, omnibus tamen dominicis diebus communicandum suadeo, et hortor. » S. Hieronymus pariter ita scribit¹⁰: « Scio, Romæ hanc esse consuetudinem, ut fideles semper Christi corpus accipient, quod nec reprehendo, nec probo, unusquisque enim in suo sensu abundat. » Omnibus tamen hisce objectionibus facile est respondere.

7. — Et quidem quantum ad primam oppositionem, scilicet quod in iis, qui quotidie communiant, non appareat augmentum aliquod devotionis et virtutis notabilis, responderi potest, quod ex alia parte etiam non appareat in iisdem aliqua, ex communione procedens, virtutis jactura vel diminutio; id quod in hac nostra natura corrupta, adeo contaminato, magni lucri loco censerit debet; stabilitas enim et perseverantia in amicitia Dei, sine ulla in peccata gravia prolapsu, ab hac causa sine dubio procedit. Instituatur igitur examen aliquod et comparatio inter illos, qui ad hanc mensam sèpius accedunt et alios, qui communionem in messe differunt et magna videbuntur inter utrosque, quod moris, virtutes et omnia alia, diversitas. Quot sunt qui sine hoc subsidio in graves incident inimici tentationes et a vita spirituali et penitenti retrocederet, nisi cœlesti hoc pane corroborarentur, nam *Panis cor hominis confirmat*? Cum igitur quotidiana sint tentationes, quibus infestamur, cur non etiam quotidie proportionaliter tam evidenti et certo utemur remedio? Venerabilis Beda in c. XII Epist. primæ ad Corinth., ita scribit: « Dixi rit aliquis, non quotidie accipiendo Eucharistiam. Quæsierim, quare? Quoniam eligendi sunt dies, quibus purius continentiusque vivat, quo ad tantum sacramentum dignius accedat. » Ex qua

⁹ S. AUG., I. III de Eccl. dogm. — ¹⁰ S. HIER., in apol. ad Jovin.

Venerabilis Bedæ auctoritate et communii sacrorum doctorum et spiritualium magistrorum opinione, hoc punctum stabiliri videtur, quod scilicet non ob aliam causam differenda sit communio, quam ut ad eamdem, per dignorem præparationem acceditur. At vero illis sequentia Jobi verba reponi posse videntur¹: *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu, qui solus es? Non sumus sufficientes*, inquit Paulus², *cogitare aliquid a nobis quasi a nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Necesse est igitur, ut paupertatem nostram agnoscentes, magnum hunc rogemus hospitem, ut in hospitalium cordis nostri ea immissat donorum et gratiarum suarum ornamenta, quibus ipsum digne recipere valeamus. S. Thomas de Villanova ad illa Geneseos verba³: *Invenit scyphum in sacco Benjamin se reflectens ad sacramentum conversus exclamat*⁴: « Da quod jubes, et jube quod vis, præsta quod poscis. Non invenit in sacco Benjamin frater Joseph aurum, nisi quod ipse posuerat, neque invenies, o bone Jesu, bonum in pectore nostro, ni quod ipse præstiteris. Utinam Domine, utinam in corporis nostri sacco gratiae tuae scyphum, sacro huic frumento impositum clementer abscondas et pie inferas, hac lege et conditione, ut, in quo beatum furtum inventum fuerit, tibi perpetuo mancipetur et tibi serviat in æternum, nam tibi servire, regnare est. » Verum igitur quidem est quod præparati et digni futuri non simus, qui ad hanc mensam accedamus, si in nobis defuerit devotio et reverentia, tanto sacramento debita: at vero certum quoque est, quod haec devotio mensuranda sit, juxta mensuram munditiae et puritatis conscientiae; juxta celebre illud Apostoli testimonium, Ecclesie quoad Eucharistiam relictum⁵: *Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat*; consequens igitur est, quod ad communionem alia non requiratur præparatio, quam cor a culpis mortalibus purificatum; licet quoque expediens sit, ut ad communicandum cum majori fructu cor etiam a venialibus mundetur, quantum humana fragilitas permittit. Unde V. Beda ait⁶: « Panem coelestem spiritualiter manducate; peccata etsi sint quotidiana, non sint mortifera. »

8. — Porro quenam sit debita ad hoc sacramentum recipiendum præparatio, Concilium Tridentinum his verbis definit⁷: « Ecclesiastica consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus, sibi conscius peccati mortalis, absque præmissa confessione accedat. » Ad digne igitur communicandum, vita per timorem Dei bene regulata et irreprehensibilis, sufficiens est præparatio. V. Thomas a Kempis pariter inquit⁸: « Ipsi vero

¹ JOB, XIV, 4. — ² II COR., III, 5. — ³ GEN., XLIV, 12. — ⁴ S. TH. VILL., de Corp. Chr. — ⁵ I COR., XI, 28. — ⁶ V. BEDA, ib. — ⁷ Conc. Trid., sess. 23. — ⁸ THOM. A KEMPIS, I, I, c. 4.

« fideles tui, qui totam vitam suam ad emendationem disponunt, ex hoc dignissimo sacramento magnam devotionem, gratiam et virtutis amorem frequenter recipiunt. » Omnes igitur illi, qui in Filios Dei sunt adoptati, libere Deo dicere possunt: *Pater noster, qui es in celis, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua, sicut in celo et in terra*; eidem quoque quotidie jus ad hunc panem coelestem habent, et dicere possunt: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie; in lege Domini voluntas ejus*¹; et ideo hoc signum erit quod divinam legem adimpleverint, participesque facti sint amicitiae et gratiae Dei²: *Regnum Dei intra vos est*; habebuntque indulgentiam, et absolutionem peccatorum suorum: *dimitte nobis debita nostra*. Unde Divus Chrysostomus optime ait³: « Non est expectanda solemnitas, ut accedas ad hoc sacramentum, sed semper est solemnitas, cum adest cordis munditia. » Eamdem quoque sententiam alibi in eodem S. doctore reperio, ubi ait⁴: « Qui munda conscientia sunt et vita irreprehensibili; isti semper accedant ad divina sacramenta. » Idem quoque in alia quadam homilia errorem confutat eorum, qui reverentiam erga hoc sacramentum, in raritate ad hanc mensam accedendi consistere credunt: « Hoc nempe est, » inquit, « quod universa perturbat, quia non munditia animi, verum intervallo temporis longiore constare meritum putas, summamque arbitraris religionem et reverentiam esse, si non saepius coelestem illam adeas mensam. Ignoras, quoniam indigne accedere, etiamsi semel tantum fiat, suppicio tradit; digne vero, etiamsi saepe accedas, salutem inde conqueris? non est audacie, saepius accedere ad dominicam mensam, sed indigne accedere, etiamsi semel tantum quispiam toto vitæ tempore accedit; » tandem idem S. doctor propositionem quamdam concludit, quæ omnem in hac materia difficultatem sopit et dissolvit: « Tempes-tivum accedendi tempus, » inquit, « munditia conscientiae faciat. Quotiescumque, inquit, manducaveritis Panem hunc et Calicem biberitis, mortem Domini annunciatibus, nulla observatione temporis sacrificium circumscribere voluit. » Quin potius, S. Thomas in quodam articulo, cui titulus est *utrum liceat quotidie hoc sacramentum accipere*, auctoritati S. Augustini insistens, hanc statuit conclusionem⁵: « Iste Panis quotidianus est; accipe quotidie, ut quotidie tibi prosit, » nihilominus etiam ipsam hanc limitat propositionem, dicens: « Non expedit quotidie hominibus ad sanctum sacramentum accedere, sed quandoque ad illud se invenerit præparatum; » si quotidie se dispositum repererit, id est, in conscientia pura, poterit absque scrupulo, imo cum

¹ Ps. I, 2. — ² LUC., VII, 24. — ³ D. CHR., in I Cor. — ⁴ Id., ad Heb. — ⁵ S. TH., 3 p. q. 80.

merito ad ipsum appropinquare; verumtamen quia nullus in causa propria iudex esse debet, dicta executio a superioris et patris spiritualis consilio et arbitrio dependere debet, sique ipse conveniens iudicarit, aut jusserset, in virtute talis obedientiae ad mensam Eucharisticam accedat poenitens; melior est enim obedientia quam victimaria.

9. — Secundæ objectioni, scilicet quod communio-nis frequentia et nimia cum Deo per synaxis familiaritas, reverentiam Deo debitam imminuat, respondimus supra in discursu xxiv ubi probavimus, Eucharistiam nobis lumen et notitiam Dei infundere; præterquam quod etiam dici possit, quod juxta proportionem communicantis, crescat reverentia et reverentialis erga supremam illam Majestatem timor; hæc namque homines inter et Deum est differentia, quod quanto magis et strictius cum hominibus convertatur, tanto plures eorum cognoscimus et penetramur defectus, eo que minorem de illis existimationem tamdem induimus; quo autem familiarius cum Deo agimus tanto magis ejus honorum et existimationem in nobis promovet notitia divinorum attributorum ejus; communio nos arctius stringit, et familiarius unit cum Deo; quantoque magis in nobis crescit immensis et infinitatis ejus conceptus, tanto majorem de ipso concipiimus existimationem, et reverentiam, tantoque amplius de ejusdem participamus sanitatem; neque hujusmodi probationi fusus immorandum censeo, siquidem experientia docet, quod, quo quis frequentius communicat, tanto maiorem concipit Dei timorem, tantoque ardenter ejusdem tutatur honorem.

10. — Quod ad tertiam objectionem, dico, quotidianam communionem iis dumtaxat suaderi et inculcari, qui in virtute firmiter radicati sunt, singulariter autem in humilitate; ideoque minus periculum erit, ne quis in laqueos incidat diaboli propter vanam gloriam, præsertim cum hoc sacramentum infallibile sit remedium contra omnes diabolicos insultus. Recordabimini utique, manna olim quotidie populo indultum fuisse, sed cum quibus arbitramini circumstantiis? præceptum illi erat¹, prævenire solem ante benedictionem; nemo haec in figura contigisse dubitet, siquidem per hoc ipsum admonemur fideles, ut ad communionem per orationes, sanctasque meditationes nos præparamus, præsertim autem per sanctum quendam corporis animique secussem; unde et manna nullibi, nisi in deserto pluisse scribetur, circa quam circumstantiam S. Hilarius in Canone quodam in cap. si non sint de consec. d. 2, sequens statuit documentum: « Si non sint tanta peccata, ut excommunicatur quis, non se debet a quotidiana medicina Corporis, et sanguinis Domini separare: qui peccare quieverit,

¹ SAP., XVI, 28.

« communicare non desinat. » Atque hæc solutio quarta eludit objectionem.

11. — S. Augustinus postquam dixisset, « nec laudo, aut vitupero, » suam quoque subiectit sententiam, inquietus¹: « communicandum suadeo, et hortor, si tamen mens sine affectu peccandi sit, nam habent adhuc voluntatem peccandi gravari magis Eucharistia perceptione, quam purificari. » Qui idem sanctus alia in epistola ita scribit²: « Hoc est indigne accipere, si eo tempore accipiat, quo debet agere poenitentiam, non ut arbitrio suo, cum liber, vel auferat se communione, vel reddat. » S. quoque Hieronymus, quando communionem quotidianam improbat, de conjugatis loquitur, unde et paulo post subjungit: « Sed ipsorum conscientiam convenientem, qui eodem die post coitum communicant, » cujus et sententia fuit Pater Magister Avila prout in eadem littera fuisus probat.

12. — Admodum quoque considerabilis hac in materia tam ad omnem ferventibus, quam tepidis satisfactionem præstandam, illa se offert Vener. Bedæ doctrina inquietus: « Valet etiam ad hanc similitudinem, quod in primo populo unicuique piorum, Manna secundum propriam voluntatem in ore sapiebat, sicut in ore uniuscujusque Christiani sacramentum; nam ille honorando non audit quotidie sumere, et ille etiam honorando non audet ullo die prætermittere; » quæ doctrina ex S. Augustino desumpta esse videtur, qui diu ante tale nobis dederat consilium: « Faciat autem unusquisque, quod secundum fidem suam, pie credit esse faciendum; » juxta Zachæi et Centurionis exemplum: « Neque enim litigaverunt inter se, aut quisquam eorum se alteri præposuit, Zachæus, et ille centurio, cum alter eorum gaudens, in domum suam suscepit, Dominum; alter dixerit: non sum dignus, ut intres sub tectum meum, ambo Salvatorem honorificantes, diverso diverso et quasi contrario modo. » Cui et Thomas a Kempis subscrivit, inquietus³: « Si interdum absinet humilitatis gratia aut legitima impudentie causa, laudandus est de reverentia. » Quod studium S. Bonaventura sub aliis latioribus terminis proponens, ait⁴: « Si autem queris, quo te affectu magis debeas excolare, timoris scilicet et reverentiae, an amoris et desiderii; an debeas, ut multi, cum importuna desiderii festinantia anhædere; an ut nonnulli, reverentiae, et timoris magnitudine, magnitudinem sacramenti attenus, et propiam infirmitatem considerans, magis debes affectu retrahi et delongari ad hoc sancti responderunt, utrumque affectum commendantes uniuscujusque conscientiae, quod ei visum fuerit relinquentes. » Idem quoque alio in loco eos

¹ S. AUGUST., de Eccl. dog. — ² Id., ep. 418. — ³ TH. A KEMPIS, I, IV, c. 10. — ⁴ S. BON., t. VII id Fasc.

qui timore vel tempore ab hoc sacramento frequentando retrahuntur, his verbis animum suggestit¹; « Licet tepide, accede fiducialiter, quia quo magis « æger es, tanto magis indiges medico. » S. Thomas similitudinem adducit S. Augustini Zachæi, et centurionis ac cæteris paribus accessum ad sacramentum suadet; dicens²: « Amor tamen et spes, ad « quæ semper Scriptura nos provocat præferuntur « timori; unde cum Petrus dixisset: *exi a me, quia « homo peccator sum*. Respondit Jesus, *noli timere*. » Efficax quoque est motivum, quod Thomas a Kempis his verbis adducit³: « Si modo tam negligens « sum et tepidus, quando communico aut celebro, « quid fieret, si medelam non sumerem, et tam « grande juvamen non quererem. » S. Bonaventura ita ratiocinatur⁴: « Nec ideo queris te jungere « Christo, ut tu eum sanctifices, sed ut tu sanctifi- « ceris ab illo. Ideo non recipimus, quasi qui « digni sumus, sed ut illo nos sæpe visitante, et « habitaculum cordis, et corporis nostri sub in- « trante, magis ac magis digni efficiamur. Quo « enim introierit Dominus, benedicet; sicut olim « domui Obedon benedixit propter arcam Do- « mini, in qua manna servabatur. »

13. — Quod vero attinet ad consilium, quod a patribus spiritualibus in hac materia sugerendum est idem Seraphicus Doctor nullam certam regulam prescribi posse dicit⁵, quia « Varia sunt hominum « merita, et diversa operum studia, et differentia « desideria, et multiplices S. Spiritus operationes « in singulis? et video sic ut ægrotantibus non potest « una forma servari in dandis medicinis corporis, « propter diversitatem complexionum, aut loci, aut « temporis, aut diætæ vel aliarum consideratio- « num, ita et de medicina spirituali, quæ est cor- « pus Christi, intelligendum. Mundanis enim curis « occupati, rarius possunt se ad illud recipiendum « expedire, quam illi, qui tantum spiritualibus « studiis sunt circumspecti, in custodia vitæ suæ, « et morum, et conscientiae suæ puritate; ali etiam « ardenter desiderio trahuntur, ad illius salutaris « cibi perceptionem, alii quodammodo torrentur, « cum debent accedere. »

DISCURSUS XLVI.

VARIE ADDUCUNTUR RATIONES, CUR CHRISTUS SACRAMEN-
TI HUJUS INSTITUTIONEM AD NOCTEM USQUE PASSIONIS
SUÆ DISTULERIT.

IDEA SERMONIS. — 1. Expenditur tempus institutionis hujus sacramenti. — 2. Incarnatio et nativitas Christi etiam in nocte facta fuerunt. — 3. Hoc sacramentum in nocte institutum fuit ut significaretur finis V. L.

¹ ID., *de prof. rel.*, c. 7. — ² S. THOM., 3 p., qu. 80, a. 10. — ³ TH. A KEMPIS, l. IV, c. 3. — ⁴ S. BON., *ib.* — ⁵ S. BON., *ib.*

— 4. Quia nox est symbolum fidei, quæ in hoc sacramento singulariter exigitur. — 5. Quia per illud nocturno tempore Agnus Paschal is immolabatur. — 7. Cur Apostolus dixerit Christum non simpliciter in nocte sed, in qua nocte tradebatur instituisse hoc sacramentum. — 8. Opportune tunc institutum fuit, cum fulmina iræ Dei in nos vibranda erant. — 9. Mirandum est quod Christus tunc illud institutum cum a nobis felle et acetō potandus erat. — 10. Nox prodictionis commemoratur, ut compungemur. Et altitudo hujus mysterii, cordibus nostris altius inflatur. — 11. Isaías nominat hoc sacramentum novam adinventionem. Elias reliquit Eliseo pallium suum, Christus vero nobis SS. Carnem suam. Quænam fuerit hora Christi, de qua loquitur in nuptiis Canæ Galileæ.

*In qua nocte tradebatur, accepit Panem et dixit: hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur. I Corin-*th. xi, 23.

1. — Quin tempus, in qua incarnata Sapientia sacratissimi corporis sui convivium instruxit, mysteriis plenum fuerit, in dubium revocari nequit, siquidem de illo assertum est infallibilis veritatis: *Omnia in Sapientia fecisti*; præterquam quod idem Regius Vates alibi in spiritu Prophetico dixerit: *das escam illorum in tempore opportuno*: in primis igitur pro celebranda Eucharistia noctem ultimam, quæ mortem suam præcessit, eligere placuit. « Et « cur nobis, » quærit D. Chrysostomus¹, « tempus « revocat in memoriam, et vesperam illam et pro- « ditionem? non abs re, neque sine ratione aliqua. » Hanc enim temporis circumstantiam Apostolus non sine speciali impulso Christi corpus suum conseruantis expressit, nec Christus illi tempus hoc sine causa revelavit, ut omnibus sæculis futuris testimonium illius perhiberet. Dicit enim Apostolus: *Ego accepi a Domino, quod et tradidi vobis*; non se hoc intellexisse dicit ab evangelistis, vel ab apostolis vel ab aliquo alio specialiter ad hunc effectum ad eum misso, sed ab ipsomet Salvatore: *immediate didici a Domino, quod tradidi vobis*, inquit quidam interpres²; et tametsi multa hujus sacramenti ineffabilis mysterium referre debuisse, attamen, ut sacer quidam Interpres observat³, « in primis tempus « describit, quo Ecclesiæ sacramentum istud, tam- « quam testamentum legavit. » S. Thomas hunc textum explicans, S. Paulum, de institutione corporis Christi tractare volentem, exordium a tempore sumpsisse dicit⁴: « Quod quidem congruum fuit, » inquit, « primo quidem quantum ad quali- « tatem temporis, quia fuit in nocte. »

2. — Infinitum illud beneficium, quod generi humano in incarnatione et nativitate sua contulit, pariter nocturno tempore peractum fuit, unde Sapiens ait⁵: *Dum quietum silentium contineret omnia et*

¹ D. CHRYS., *ib.* — ² BENCE, *ib.* — ³ STEVAR., *ib.* — ⁴ S. TH., *ib.* — ⁵ SAP., XVIII, 14.

nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus de celo a regalibus sedibus venit; nimirum, quando homo somno sepultus, nihil minus, quam de propria salute cogitabat, tunc Filius Dei ex sinu Patris descendens, in utero Matris suæ recludi voluit, ut hominem redimeret; ac proinde cum hoc sacramentum quædam sit incarnationis extensio (prout omnes sacri Doctores unanimitè docent) non sine mysterio illud nocturno tempore instituere voluit, ut videlicet intelligeremus, quod, dum mundus vel maxime vitiorum et iniquitatum lethargo immersus et summi boni totaliter oblitus esset, tunc Redemptori nostro placuerit, eidem de ineffabili Eucharistiæ beneficio prospicere, quod ut in primo discursu probavimus, fulcrum est totius universi.

3. — *In qua nocte.* Idem quoque Apostolus antiquam legem noctis nomine appellavit¹: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit, abjiciamus opera tenebrarum*: nocte igitur hoc sacramentum institutum, quia per hanc institutionem, antiquo testamento finis imponebatur, omnesque figuræ cessabant. Unde Ecclesia in sequentia, a S. Thoma composita, canit: « Phase vetus terminat, vetustatem « novitas, umbram fugat veritas, noctem lux eli- « minat. » Sub noctem quoque hoc sacramentum instituit, quia nox peccatum representat; propter tenebras, quæ mediante hac divina luce dissipantur; siquidem, ut in discursu XVIII probavimus, Eucharistia peccati est antidotum, quia illud per gratiam suam fugat.

4. — *In qua nocte.* Nox propter obscuritatem suam, fidei est symbolum, de qua S. Paulus ait²: *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*; quamdiu enim viatores sumus, nos in hac divinorum et ineffabilium mysteriorum obscuritate vivere voluit, quia fides non habet meritum, ubi humana ratio prebet experimentum; posuit tenebras latibulum suum; atque ideo merito sacra-tissimum corpus suum in nocte consecrare voluit, quia inter omnia fidei nostræ mysteria, illud per antonomasiæ mysterium fidei appellatur, quia, ut suo loco videbimus, in hoc sacramento magis, quam in omnibus aliis mysteriis, fidem excitare et exercere oportet: « Quod non capis, quod non vides « animos firmat fides præter rerum ordinem. »

5. — *In qua nocte.* S. Thomas in horum verborum expositione, dicit⁴: « Per virtutem enim hu- « jus sacramenti anima iluminatur; » idque probat duorum illorum Discipulorum, in societate Christi in Emmaus abeuntium, exemplo, de quibus S. Lucas ait⁵: *Oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent, sed cognoverunt eum in fractione Panis*; propter quod, inquit Angelicus Doctor, in Psal. CXXXVIII dicitur⁶: *Hæc nox illuminatio mea in deliciis meis.*

¹ ROM., XIII, 12. — ² I COR., XIII, 7. — ³ PS. XVII, 12. — ⁴ S. TH., *ib.* — ⁵ LUC., XXIV, 35. — ⁶ PS. CXXXVIII, 11.

Ex quo enim tot ante sæcula, per os Sapientis protestatus fuerat, dicens¹: *delicia meæ esse cum filiis hominum*, nunc illud in hac institutione Eucharistiæ adimplere voluit, quia ut apud Joannem dixit²: *Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in eo*. Notandum, Psalmistam postquam dixisset, *nox illuminatio mea in deliciis meis*, protinus subjunxit³: *tenebrae non obscurabuntur a te et nox sicut dies illuminabitur*, quia verus sol iustitiae Christus noctem illam illuminavit, per hanc institutionem Eucharistiæ, quæ totam illuminavit Ecclesiam.

6. — *In qua nocte.* Figura primaria hujus sacramenti in antiqua lege, agnus Paschal is fuit; unde dicitur: « In figuris præsignatur, agnus Paschæ « deputatur; » inter alios autem ritus, qui in illius mandatione observari debebant, unus erat, quod non alio quam nocturno tempore, sumendum esset: *Edent carnes nocte illa*; quia igitur Salvator dixerat: *Iota unus, aut unus apex non præterbit a lege*, ideo ut figura figurato corresponderet, agni immaculati carnes, id est, suas, nocte manducari voluit. Uude S. Paschasius ait⁴: *Sic illud oportebat im- « pleri circa finem diei, ad vesperam, ut hora ipsa « sacrificii ostenderet, jam finem sæculi advenisse.* « Unde Joannes ait: *Filioli, novissima hora est.* » Agnus in veteri lege vesperi sacrificabatur, manducabatur autem nocte; unde Theodoretus ait⁵: « Denunciat, ut sacrificet decima quarta sub vesperam, sub hanc vesperam Christus Dominus tradi- « tus est Judæis. » Ex quo ritu, interpres quidam morale quoddam documentum his verbis deducit⁵: « Notandum, quod per hoc instruimur, qualiter « debeamus accedere ad sacramentum altaris et « ipsum suscipere signanter, cum appropiat in « nobis nox mortis. »

7. — *In qua nocte tradebatur.* Apostolus non solum dicit in nocte, sed simul; *in qua nocte tradebatur*; hoc enim donum, quo majus divina omnipotia et magnificentia dare nequit, post mysticam triginta trium annorum vitaæ sue illiadem, ad ultimamque usque ejusdem periodum, id est, ad noctem, Passionem suam immediate præcedentem, differre voluit; cuius Rupertus Abbas hanc assignat rationem, dum in persona Salvatoris nostri ita loquitor⁶: « Hoc tantæ salutis sacramentum ab ini- « tio non feci vobis, non enim tempus erat, neque « ordo poscebat, ut vobis cibus aut potus daretur « nove salutis, priusquam mundarem, priusquam « mandaret, macula vestra, macula reatus antiqui, « quam contrarerunt comedendo vetricum, mundari « aliter, neque vos potuistis, neque potuerunt veteres amici nostri sancti antiqua ab origine mundi, « nisi per effusionem sanguinis mei, lavacrum re-

¹ PROV., VIII, 31. — ² JOAN., VI, 57. — ³ S. PASCHAS., de Corp. et sang. Dom. — ⁴ THEOD., q. 24 in Exod. — ⁵ GUIL. PEP., du. 8. — ⁶ RUP. ABB., l. IV in Cant.